

УДК 658.14

Н. П. Лубкей

Тернопільський національний економічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

© Лубкей Н. П., 2019

Досліджено сутність капіталу крізь призму аналізу основних підходів до трактування його економічного змісту. Запропоновано визначення капіталу як ресурсу, який використовується для отримання доходу. Перевагою такої дефініції є її лаконічність та водночас влучність. Розглянуто основні характеристики та класифікацію капіталу за основними класифікаційними критеріями. Розроблено загальну схему управління капіталом підприємств, у якій визначено принципи, завдання та методи управління капіталом. Проаналізовано переваги та недоліки власного капіталу як джерела фінансування діяльності підприємства. Запропоновано пріоритетні напрями підвищення ефективності управління капіталом підприємств.

Ключові слова: капітал підприємства, управління капіталом підприємства, власний капітал, позиковий капітал, принципи управління капіталом, завдання управління капіталом.

Постановка проблеми

Створення будь-якого підприємства насамперед потребує формування необхідного обсягу капіталу, що дасть змогу провадити ефективну підприємницьку діяльність. Можна однозначно стверджувати, що наявність початкового капіталу є ключовим моментом на шляху до успіху заснування нового бізнесу. Значення капіталу у діяльності підприємства не обмежується лише початковим етапом його формування при утворенні підприємства – важливо започаткувати бізнес, але ще важливіше його зберегти та розвинути. У процесі функціонування підприємства необхідно постійно підтримувати оптимальний обсяг та структуру його капіталу, управляти ним.

Для досягнення високої результативності при управлінні капіталом підприємства необхідно застосовувати науковий підхід, використовувати нові наукові надбання та методики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Попри те, що питання управління капіталом на мікрорівні упродовж століть розглядали у своїх працях такі відомі світові вчені, як Г. Беккер, Дж. М. Кейнс, Дж. Кларк, Т. Мальтус, К. Маркс, А. Сміт, Т. Стюарт, І. Фішер, Е. Шмаленбах, Т. Шульц тощо, вони залишаються актуальними і сьогодні. Вагомий внесок у дослідження проблем управління капіталом підприємства здійснили і сучасні вітчизняні вчені: І. А. Бланк, Г. В. Кошельок, В. О. Кучменко, Д. Е. Пономарьов, М. В. Рубаха, Т. М. Савельєва, О. М. Терещенко, С. А. Харчук, Р. А. Чемчикаленко та інші. Зважаючи на сталий науковий прогрес, появу нових напрацювань та розроблення новітніх методик фінансового менеджменту, питання теоретичного обґрунтування управління капіталом підприємств потребують подальших досліджень та систематизації.

Цілі статті

Метою публікації є систематизація теоретичних засад управління капіталом підприємств. Завданнями дослідження є: з'ясування сутності капіталу, його видів та основних характеристик; узагальнення принципів, завдань, методів та особливостей управління капіталом підприємств; розроблення загальної схеми управління капіталом підприємств; визначення основних напрямів підвищення ефективності управління ним.

Виклад основного матеріалу

Для досягнення цілей нашого дослідження насамперед потрібно з'ясувати сутність поняття “капітал”. Дослідження генезису цього терміна у під час розвитку економічної теорії приводить нас до висновку, що можна виділити декілька підходів до трактування сутності капіталу:

- меркантилісти в основі капіталу вбачали гроші, багатство;
- класики як основу капіталу розглядали запаси засобів виробництва чи частину багатства країни. Так, представник класичної школи політекономії А. Сміт зазначав, що капітал є сукупністю запасів, від котрих очікується одержання доходу [1, с. 211];
- кейнсіанці в основі капіталу вбачали багатство, здатне приносити дохід. Дж. М. Кейнс зазначав, що капітал формується із багатства при умові перевищення його дохідності над банківським відсотком;
- згідно із теорією К. Маркса, в основу капіталу покладено самозростаючу вартість, яка створює нову (додану) вартість [2, с. 159];
- неокласик американський вчений І. Фішер під капіталом розумів усе те (включаючи й людину), що упродовж певного часу може приносити дохід [3, с. 75];
- прихильники теорії людського капіталу в основі капіталу вбачають талант, знання, вміння, навички, здоров'я та інші обдарування людини, котрі можуть трансформуватися в певні блага. Представник чиказької школи Г. Беккер з цього приводу зазначав, що людський капітал формується шляхом здійснення інвестицій в людину, серед котрих можна зазначити навчання, здобуття навичок на виробництві, витрати на міграцію, охорону здоров'я та пошук інформації про ціни й доходи [4, с. 39];
- відповідно до теорії інтелектуального капіталу, капітал визначають як форму нематеріальних активів.

Аналіз вищеописаних основних підходів до трактування сутності капіталу приводить до висновку про багатогранність цього поняття. З огляду на це, вітчизняний науковець Р. А. Чемчикаленко зазначає, що капітал слід розглядати “щонайменше у трьох його проявах: фінансовому (як джерело фінансування придбання активів); матеріальному (речовому) та інтелектуальному (людському)” [5, с. 856]. Цілком погоджуючись із цим твердженням, хочемо, однак, наголосити на необхідності застосування комплексного підходу до трактування поняття “капітал”, що особливо важливо враховувати при управлінні капіталом підприємства.

Варто пам'ятати, що в процесі фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання капітал здійснює кругообіг, послідовно змінюючи форми прояву: з грошової форми трансформується у виробничу, згодом – у товарну, а потім знову набуває грошової форми і т. д. При цьому обсяг капіталу, а також його структура не є сталими величинами: вони постійно знаходяться у динаміці. У певний момент часу капітал будь-якого функціонуючого промислового підприємства може мати всі вище перелічені прояви та форми.

Аналіз та оцінку капіталу конкретного підприємства здійснюють, насамперед, за даними пасиву його балансу. Німецький вчений Е. Шмаленбах при визначенні сутності капіталу підприємства сконцентрував увагу на цьому моменті. Він вказував, що під капіталом потрібно розуміти абстрактну вартість, котра відображається у балансі підприємства. Е. Шмаленбах вводить також поняття “абстрактний капітал”, під яким мають на увазі сукупність всіх позицій пасиву балансу підприємства [6, с. 31].

Вітчизняний вчений І. А. Бланк розглядає капітал підприємства як загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих в формування його активів [7]. Подібне визначення пропонує Д. Е. Пономарьов. Він зазначає, що “капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у будь-яких формах, які інвестуються у створення його активів та являє собою один з найважливіших елементів, які є загальною сумою фінансових ресурсів підприємства” [8, с. 54]. Загалом погоджуючись із цим визначенням капіталу, вважаємо, що його недоліком є утотоження капіталу з фінансовими ресурсами підприємства. Таке твердження є хибним, адже, як ми з’ясували, капіталу притаманні різні форми прояву.

Інший вітчизняний дослідник В. О. Кучменко пропонує розглядати капітал підприємства як “сукупність запасу фінансово-економічних благ, як у формі грошових коштів так і не грошовій формі й капітальних інвестицій, що залучаються суб’єктами господарювання до економічного процесу як інвестиційний ресурс і фактор операційної діяльності в напрямі отримання фінансового результату, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов’язане з фактором часу, ризику і ліквідності” [9, с. 235]. Зазначена дефініція заслуговує на увагу і є доволі вичерпною, хоча, на нашу думку, надто громіздкою.

Узагальнюючи усе сказане, вважаємо, що найбільш лаконічним та водночас точним і повним визначенням капіталу буде його трактування як ресурсу, який використовується для отримання доходу. При цьому під ресурсом розуміємо грошові, матеріальні, нематеріальні та трудові ресурси.

Капітал підприємства класифікують за низкою ознак (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація капіталу підприємства

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види капіталу
1	За належністю підприємству	– власний капітал; – залучений (позиковий) капітал
2	За цілями використання	– виробничий капітал; – позичковий капітал; – спекулятивний капітал
3	За формами інвестування	– капітал у грошовій формі; – капітал у матеріальній формі; – капітал у нематеріальній формі
4	За об’єктами інвестування	– основний капітал; – оборотний капітал
5	За формами знаходження у процесі кругообігу	– капітал у грошовій формі; – капітал у виробничій формі; – капітал у товарній формі
6	За організаційно-правовою формою діяльності підприємства	– акціонерний капітал – пайовий капітал – індивідуальний капітал
7	За характером використання в господарському процесі	– робочий капітал – неробочий капітал
8	За характером використання власниками	– споживаючий капітал; – нагромаджуваний капітал

Джерело: складено за даними [7; 10].

Основною класифікаційною ознакою капіталу є його належність підприємству. Відповідно до зазначеного критерію капітал поділяють на власний, що відображає загальну вартість засобів, які належать підприємству на правах власності та використовуються ним для формування активів, та залучений – грошові кошти та інші майнові цінності, що залучаються для фінансування розвитку підприємства на поворотній та платній основі.

За цілями використання капітал поділяють на: виробничий, який об'єднує виробничі засоби, інвестовані в операційні активи для здійснення виробничо-збутової діяльності підприємства; позичковий, призначений для інвестування в грошові (депозити) та боргові фондові (облігації, депозитні сертифікати та ін.) інструменти; спекулятивний капітал, який використовується при здійсненні спекулятивних фінансових операцій, що базуються на різниці у цінах.

Важливим з погляду реалізації управлінської функції фінансового менеджменту є поділ капіталу підприємства на основний та оборотний. Основний – це той капітал, який інвестується у необоротні активи (основні засоби, довгострокові фінансові інвестиції, нематеріальні активи), а оборотний – це той, який інвестується в оборотні активи підприємства (товарно-матеріальні запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти, поточні фінансові інвестиції).

За критерієм організаційно-правової форми діяльності підприємства виділяють акціонерний капітал (або капітал акціонерних товариств); пайовий капітал (капітал партнерських підприємств) та індивідуальний капітал (капітал індивідуальних підприємств).

За характером використання у господарському процесі розрізняють: робочий капітал, який бере безпосередню участь у забезпеченні усіх видів господарської діяльності підприємства і формуванні його доходів, а також неробочий капітал, який інвестований в активи, що не беруть безпосередньої участі у різних видах господарської діяльності та формуванні доходів підприємства.

Відповідно до критерію характеру використання власниками можна виокремити споживаючий капітал (втрачає функції капіталу після його розподілу на споживання) та нагромаджуваний капітал (формується шляхом капіталізації прибутку, дивідендних виплат).

Розглянута систематизація капіталу підприємства за видами дає змогу більш цілеспрямовано управляти ефективністю його формування та використання.

Усе вищезазначене свідчить про багатоаспектність та неоднорідність капіталу, що відображається і у основних його характеристиках, серед яких доцільно відзначити:

1. Капітал – це основний фактор виробництва, який виконує пріоритетну роль та об'єднує усі інші фактори виробництва у єдиний виробничий комплекс.

2. Капітал є об'єктом власності і розпорядження. Його можна позичити, придбати, продати, інвестувати. Капітал є товаром на ринку капіталів, має ціну, що формується під впливом попиту та пропозиції.

3. Капітал – джерело доходу. Саме ця характеристика капіталу надає йому такого значення та фокусує погляди науковців і практиків на багатогранності його форм та проявів.

4. Капітал є джерелом добробуту його власників, які завжди турбуються про збереження свого капіталу та його примноження. Обсяг капіталу слугує також показником статусу його власника.

5. Капітал – це вимірник ринкової вартості підприємства. Остання зазвичай визначається з огляду на обсяг власного капіталу компанії, тобто її чистих активів.

6. Капітал є носієм фактора ліквідності та ризику. Рівень ризику прямо пропорційний до доходності капіталу. Ліквідність останнього визначається періодом часу, впродовж якого інвестований капітал можна конвертувати у грошову форму без втрати його реальної ринкової вартості [8, с. 55].

7. Капітал є важливою компонентою системи визначення показників ефективності господарської діяльності підприємства. Динаміка обсягу та структури капіталу відображає тенденції та проблеми розвитку суб'єкта господарювання.

З'ясування сутності та основних характеристик капіталу підприємства підкреслює важливість та складність управління ним, що покликане забезпечити ефективний розвиток підприємства, підвищити його конкурентоздатність та успішність. Управління капіталом – це система принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, які пов'язані з оптимальним його формуванням із різноманітних джерел та із забезпеченням його ефективного використання у різних видах господарської діяльності підприємства [11, с. 259]. Також управління капіталом можна визначити як вплив суб'єкта управління (підприємства) на об'єкт управління (капітал) з метою найбільш ефективного його використання у процесі реалізації господарської діяльності підприємства.

Зважаючи на важливість ролі, яку відіграє управління капіталом для прибутковості й зростання вартості підприємства, можна вважати, що йому рідко приділяють достатньо уваги. Більшість фінансових менеджерів фокусують свою увагу на управлінні капіталом при його розподілі під час щорічного процесу бюджетування, зосереджуючись при цьому здебільшого на фінансуванні певних проєктів, а не на реалізації стратегій управління капіталом [12, с. 194].

Управління капіталом підприємства є безперервним процесом, що потребує постійної уваги та комплексного підходу. Загалом у складі системи управління капіталом підприємства можна виділити дві функціональні підсистеми: управління формуванням капіталу та управління використанням капіталу (рис. 1). Зазначені підсистеми тісно взаємопов'язані та підпорядковані єдиній політиці управління капіталом господарюючого суб'єкта.

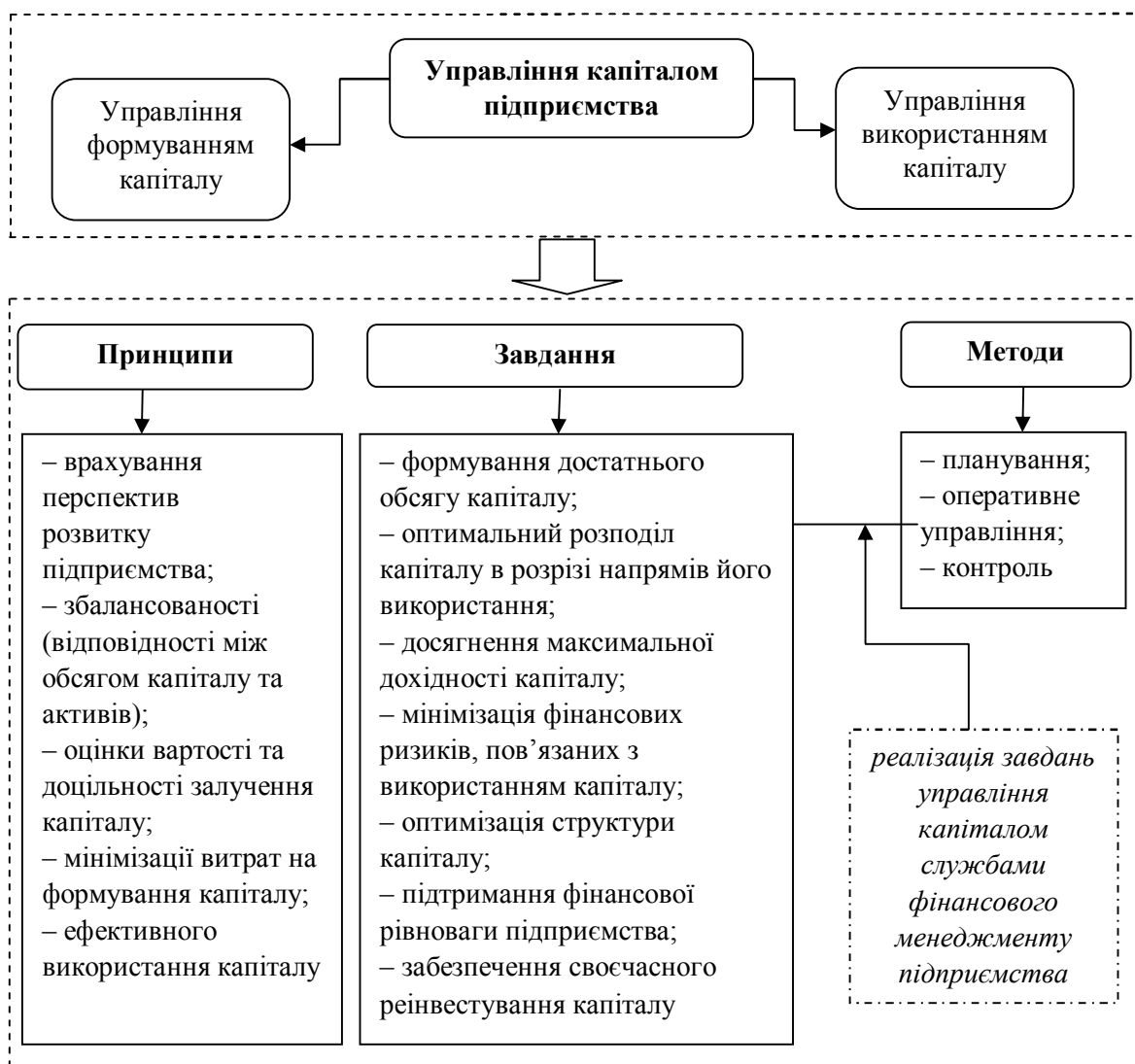

Рис. 1. Загальна схема управління капіталом підприємства

Управління капіталом підприємства відбувається в рамках діючого правового поля із врахуванням певних загальних принципів та спрямоване на виконання службами фінансового менеджменту підприємства переліку стратегічних та тактичних завдань. Узагальнений перелік таких завдань подано на схемі. Безпосередній же список таких завдань формується для кожного підприємства індивідуально на певний період часу, виходячи з програми та пріоритетів його розвитку, необхідності вирішення тих чи інших проблем. Часто у таких завданнях визначаються конкретні значення показників, яких потрібно досягти. Тобто, ефективність діяльності служб

фінансового менеджменту підприємства щодо управління його капіталом можна оцінити, виходячи з рівня виконання ними поставлених керівництвом завдань.

Отже, в процесі управління капіталом підприємства завжди реалізується багато завдань, які впливають на ефективність господарської діяльності підприємства та рівень його дохідності. Одним із найбільш важливих серед таких завдань є оптимізація структури капіталу суб'єкта господарювання, методика здійснення якої передбачає: проведення загального аналізу капіталу підприємства; оцінку факторів впливу на структуру капіталу; вжиття заходів із оптимізації структури капіталу, спрямованої на підвищення рівня фінансової рентабельності; проведення оптимізації структури капіталу, орієнтованої на мінімізацію фінансових ризиків; реалізацію заходів із формування показників цільової структури капіталу.

Прийнято вважати, що у структурі капіталу якомога більшу частку має займати власний капітал. Адже у такому випадку це буде запорукою фінансової стійкості підприємства, його незалежності. Справді, власний капітал має ряд переваг над позиковим: простота залучення; здатність генерування вищої норми прибутку; відсутність додаткових витрат у вигляді сплати відсотків за кредит; сприяння зміцненню платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; низький ризик банкрутства [13, с. 143].

Незважаючи на переваги власного капіталу, ефективна діяльність великого промислового підприємства в умовах сучасності здебільшого неможлива при формуванні капіталу виключно за рахунок власних джерел. На практиці ефективність використання позикових коштів є вищою, ніж власних [14, с. 118]. Більш того, у випадку із позиковим капіталом існують широкі можливості залучення коштів, тоді як обсяг власного капіталу строго обмежений. Безперечно, ризик банкрутства підприємства зменшується із зростанням частки власного капіталу, але використання позик також має певні переваги: вартість позикового капіталу є меншою від вартості власного капіталу; відсотки за користування кредитом сплачуються до оподаткування, а виплати за користування власним капіталом – з чистого прибутку. При залученні позикового капіталу перевагу слід надавати довгостроковим зобов'язанням, оскільки поточні зобов'язання є більш ризиковими. За рахунок же довгострокових зобов'язань зазвичай фінансуються інвестиційні та інноваційні проекти.

Оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу є індивідуальним для кожного суб'єкта господарювання у певний проміжок часу.

З метою підвищення ефективності управління капіталом підприємства його менеджмент повинен концентрувати основну увагу на таких напрямках: забезпечення максимальної експлуатації внутрішніх джерел формування капіталу, чого можна досягти шляхом підвищення рентабельності та збільшення оборотності власного капіталу; оптимального обмеження формування капіталу за рахунок зовнішніх джерел, враховуючи при цьому вартість залученого капіталу; забезпечення контролю середньозваженої вартості залученого капіталу підприємства з метою недопущення перевищення її показника величин рентабельності власного капіталу підприємства та рентабельності інвестицій.

Висновки

Отже, аналіз основних підходів до трактування сутності капіталу свідчить про різноманітність поглядів науковців стосовно даного поняття як у ретроспективі, так і на сучасному етапі. Пропонуємо загалом визначати капітал як ресурс (грошовий, матеріальний, нематеріальний та трудовий), котрий використовується для отримання доходу.

Капітал є багатогранною, динамічною та неоднорідною структурою. Зважаючи на надзвичайне його значення для функціонування кожного підприємства, необхідно налагодити ефективну систему управління капіталом, яка повинна базуватись на відповідних принципах. Управління капіталом має бути систематичним, комплексним та обґрунтованим. У певний період часу підприємству слід формулювати чіткий перелік завдань управління капіталом, реалізацію яких покладено на служби фінансового менеджменту.

Управління капіталом передбачає вплив на його обсяги та структуру, визначення джерел формування капіталу, що загалом націлено на підвищення ефективності його використання. Для успішної реалізації стратегії управління капіталом підприємству необхідно забезпечити відповідний механізм управління ним, чітко визначити цілі та здійснювати контроль за їх досягненням, що допоможе оптимізувати структуру капіталу та забезпечить зростання капіталовіддачі.

Список літератури

1. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів. пер. з англ. / О. Васильєв, М. Межевікіна, А. Малівський. – Київ: Наш формат, 2018. – 736 с.
2. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1. – М.: Политиздат, 1983. – 737 с.
3. Fisher I. The Nature of Capital and Incom. London: Macmillan & Co., 1919. 427 p.
4. Беккер Г. С. Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории. – М.: ГУ-ВШЭ, 2003. – 670 с.
5. Чемчикаленко Р. А., Коваль Е. В. Особливості формування оптимальної структури капіталу підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 22. С. 855–859. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/161.pdf> (дата звернення: 10.05.2019).
6. Schmalenbach E. Kapital, Kredit und Zins in betriebswirtschaftlicher Beleuchtung. Köln Westdt Vlg, 1961. 257 s.
7. Бланк И. А. Управление использованием капитала. – К. : Ника-Центр, 2008. – 656 с.
8. Пономарьев Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 5. – С. 53–58.
9. Кучменко В. О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури. // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 33/1. – С. 232–237. URL: <http://oaji.net/articles/2017/1900-1525423274.pdf> (дата звернення: 10.05.2019).
10. Харчук С. А. Сучасні проблеми управління капіталом підприємства та шляхи їх вирішення. // Економіка та держава. – 2015. – № 6. – С. 110–113.
11. Бланк И. О. Финансовый менеджмент. 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 653 с.
12. Савельєва Т. М. Напрямки удосконалення управління капіталом підприємства // Економіка будівництва і міського господарства. – 2014. – Т. 10. – № 3. – С. 191–196.
13. Рубаха М. В., Овчар О. А. Теоретичні аспекти політики управління власним капіталом підприємства. Вісник ОНУ ім. Мечникова. 2015. Т. 20. Вип. 3. С. 142–145. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2015_20_3/34.pdf (дата звернення: 10.05.2019).
14. Кошельок Г. В., Терещенко О. М. Оптимізація співвідношення власного та позикового капіталу підприємства // Науковий вісник ХДУ. Серія “Економічні науки”. 2016. – вип. 21. – С. 116–121.

References

1. Smit A. (2018) Doslidzhennya pro pryrodu i prychyny bagatstva narodiv [An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations]. Kiev: Our format. (in Ukrainian).
2. Marks K. (1983) Kapital. Kritika politicheskoy ekonomii [Capital. A Critique of Political Economy]. Moscow: Political Publishing House. (in Russian).
3. Fisher I. (1919) The Nature of Capital and Incom. London: Macmillan & Co.
4. Bekker G. S. (2003) Chelovecheskoe povedenie: ekonomicheskij podkhod. Izbrannye trudy po ekonomicheskoy teorii [Human behavior: an economic approach. Selected Works on Economic Theory]. Moscow: GU-VSE. (in Russian).
5. Chemchikalenko R. A., Koval E. V. (2018) Osoblyvosti formuvannya optymalnoyi struktury kapitalu pidpryemstva [Special features of the optimal structure of capital for enterprises]. Global and National Problems of Economic, no. 22, pp. 855–859. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/161.pdf> (accessed 10 May 2019). (in Ukrainian)
6. Schmalenbach E. (1961) Kapital, Kredit und Zins in betriebswirtschaftlicher Beleuchtung. Köln: Westdt Vlg.
7. Blank I. A. (2008) Upravlenie ispolzovaniem kapitala [Capital Management]. Kiev: Nika Center. (in Russian).
8. Ponomarov D. E. (2016) Kapital pidpryemstva: sutnist ta analiz formuvannya i vykorystannya [Enterprise capital: essence and analysis of formation and use]. Investments: practice and additional, no. 5, pp. 53–58. (in Ukrainian)
9. Kuchmenko V. O. (2017) Ekonomichna sutnist ponyattya kapitalu pidpryemstva ta jogo struktury [Economic essence of the concept of enterprise capital and its structure]. University Economic Bulletin, vol. 33/1, pp. 232–237. Available at: <http://oaji.net/articles/2017/1900-1525423274.pdf> (accessed 10 May 2019). (in Ukrainian)
10. Xarchuk S. A. (2015) Suchasni problemy upravlinnya kapitalom pidpryemstva ta shlyaxy yix vyrishennya [Modern problems of enterprise capital management and ways of solving them]. Economy and State, no. 6, pp. 110–113. (in Ukrainian)
11. Blank I. O. (2006) Finansovyj menedzhment [Financial management]. Kiev: Nika-Center. (in Ukrainian).

12. Savelyeva T. M. (2014) Napryamky udoskonalennya upravlinnya kapitalom pidpryyemstva [Areas of improvement of enterprise capital management]. Economics of construction and urban economy, vol. 10, no. 3, pp. 191–196. (in Ukrainian)

13. Rubaxa M. V., Ovchar O. A. (2015) Teoretychni aspekty polityky upravlinnya vlasnym kapitalom pidpryyemstva [Theoretical aspects of enterprise equity management policy]. Odessa I. I. Mechnikov National University Herald, vol. 20, no. 3, pp. 142–145. Available at: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2015_20_3/34.pdf (accessed 10 May 2019). (in Ukrainian)

14. Koshelok G. V., Tereshhenko O. M. (2016) Optyimizaciya spivvidnoshennya vlasnogo ta pozykovogo kapitalu pidpryyemstva [Optimization of the ratio between the equity and loan capital of the enterprise]. Scientific Journal of Kherson State University. Series Economic Sciences, vol. 21, pp. 116–121. (in Ukrainian).

N. P. Lubkey

Ternopil National Economic University

THEORETICAL BASES OF THE BUSINESS CAPITAL MANAGEMENT

© *Lubkey N. P., 2019*

The article reveals the importance of capital for effective business activity. The purpose of the research is to systematize the theoretical bases of the business capital management. The tasks of the research are: to determine the essence of capital, its types and main characteristics; to generalize principles, tasks, methods and features of the business capital management; to develop a general scheme of the business capital management; to determine the main directions of improving the efficiency of capital management.

Capital is a key element for the successful founding of a new enterprise. The essence of capital through the prism of analysis of the main approaches is investigated. Multidimensionality and ambiguity of capital are revealed. There are many manifestations (financial, material and intellectual) and forms of capital. Taking this into account, the necessity of using an integrated approach to its interpretation is established. The analysis of the main approaches to the interpretation of the essence of capital shows the variability of scientific views on this concept, both in retrospect and at the present stage. The general definition of capital as a resource used to generate income is proposed. At the same time under the notion of “resource” we understand monetary, material, intangible and labor resources. The advantage of this definition is in its conciseness and accuracy.

The main characteristics and classification of capital according to the main classification criteria are considered. The general scheme of the business capital management is developed. The principles, tasks and methods of capital management are defined. The principles of capital management are: taking into account the prospects of enterprise development; the balance; estimating the value and expediency of raising capital; minimizing the cost of capital formation; the efficient use of capital. The advantages and disadvantages of equity capital as a source of financing of the enterprise activity are analyzed.

Capital is a multi-faceted, dynamic and heterogeneous structure. It is extremely important to the functioning of each enterprise. Therefore it is necessary to establish an effective capital management system. It should be based on the relevant principles. Capital management must be systematic, comprehensive and reasonable. An enterprise should formulate a clear list of tasks for managing capital over a certain period of time.

The priority directions of increasing the business capital efficiency in management are proposed. These are: ensuring maximum exploitation of the internal sources of the capital formation; the optimal limitation of the capital formation from external sources; ensuring control of the average value of the attracted capital of the enterprise.

For successful implementation of the capital management strategy an enterprise must provide an appropriate mechanism for capital management. Also an enterprise must identify management objectives and monitor the process of their achievements. This will help to optimize the capital structure and to ensure capital productivity growth.

Key words: capital of enterprise, business management capital, equity capital, loan capital, principles of capital management, capital management tasks.